

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

І. М. НЕТРОБЧУК

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ
методичні рекомендації до самостійної роботи

Луцьк
Вежа–Друк
2019

УДК 911.2(477)(072)
Н57

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 3 від 20 листопада 2019 р.)

Рецензенти:

Федонюк М. А. – кандидат географічних наук, доцент кафедри екології і агрономії Луцького національного технічного університету.

Чижевська Л. Т. – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Нетробчук І. М.

Н 57 Фізична географія України : методичні рекомендації до самостійної роботи / Ірина Марківна Нетробчук . – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – 33 с.

Подано завдання для самостійної роботи студента: перелік географічних назв природних об'єктів території України; тематика на самопідготовку; приклади тестових завдань, а також питання для поточного і підсумкового самоконтролю та перевірки знань. Зміст завдань тісно пов'язаний із матеріалом основного курсу.

Рекомендовано студентам освітнього рівня бакалавр спеціальності 103 «Науки про Землю», 106 «Географія» та 014.07 «Середня освіта (Географія)» денної та заочної форми навчання вищих навчальних закладів.

УДК 911.2(477)(072)

© Нетробчук І. М., 2019
© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2019

ВСТУП

Для успішного вивчення курсу «Фізична географія України» студентам географічного факультету необхідно оволодіти географічною номенклатурою, яка включає в себе назви елементів берегової лінії, орографічні, гідрографічні елементи. Список орографічних і гідрографічних назв України систематизовано в посібнику «Географія України : матеріали для практичних і семінарських занять і т. д.» за ред. проф. Я. Жупанського та ін. (Т., 1997), навчально-довідковому посібнику Г. І. Швебса, М. І. Ігошина «Каталог річок і водойм України» (Одеса, 2003) та доповнено автором.

Для оптимізації навчального процесу автором складено перелік географічної номенклатури для нанесення на контурну карту, перелік тем для самостійного вивчення, а також сформульовано питання для поточного і підсумкового контролю. Крім того, подано приклади тестових завдань для успішного закріплення вивченого матеріалу і написання модульної контрольної роботи.

Виконання поставлених завдань дасть змогу студентам глибше засвоїти лекційний матеріал, сформувати цілісне уявлення про взаємопроникнення і взаємодію природних компонентів природно-територіальних й природно-аквально-територіальних комплексів України.

Опрацювання географічної номенклатури з курсу «Фізична географія України» ставить за мету розвинути навички вільного орієнтування на загально-географічній карті просторового розміщення основних орографічних, гідрографічних елементів та елементів берегової лінії території України.

У пошуках номенклатури студенти можуть користуватися різними картами атласів України.

РОЗДІЛ 1

РЕКОМЕНДОВАНІ ВИДИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1.1. ПЕРЕЛІК ТЕМ

1. Роль і місце України серед сусідніх держав Східної Європи.
2. Основні етапи дослідження природних умов і природних ресурсів України.
3. Джерела географічної інформації про Україну.
4. Основні етапи до четвертинної геологічної історії.
5. Палеогеографія четвертинного періоду.
6. Геоморфологічні рівні.
7. Геоморфологічне районування.
8. Неотектоніка і неотектонічні рухи в Україні.
9. Сезонність погодних умов.
10. Неприятливі метеорологічні процеси і явища.
11. Кліматичні ресурси та кліматичне районування.
12. Агрокліматичні зони України.
13. Природа Чорного і Азовського морів.
14. Характеристика основних річкових басейнів України.
15. Характеристика основних озерних районів України.
16. Охарактеризувати закономірності в мережі каналів і виникненні водосховищ.
17. Підземні та мінеральні води.
18. Водні ресурси і водний баланс.
19. Проаналізуйте схему гідрологічного районування України.
20. Історія ґрунтових досліджень в Україні. Умови ґрунтоутворення та розподіл ґрунтів на території України. Чинники ґрунтоутворення.
21. Історія формування рослинного покриву.
22. Ресурси флори. Господарське використання та зміна рослинного покриву.
23. Геоботанічне районування.

24. Історія дослідження тваринного світу України.
25. Зоогеографічне районування. Господарське значення. Види тваринного світу, що занесені до Червоної книги України.
26. Неприятливі природні процеси і шляхи боротьби з ними.
27. Зміна основних компонентів природного середовища під впливом діяльності людини.
28. Зміни ландшафтів за історичний час.
29. Ландшафти України, їх типологія і класифікація.
30. Принципи і методи фізико-географічного районування.
31. Обґрунтування схеми фізико-географічного районування. Аналіз існуючих схем фізико-географічного районування.
32. Проаналізуйте взаємозв'язки між компонентами природних умов зони мішаних хвойно-широколистяних лісів України.
33. Поділ зони широколистяних лісів України на ландшафтні області.
34. Проаналізуйте просторові лісостепові ландшафтні структури та критерії їх виділення.
35. Проаналізуйте взаємозв'язки між компонентами природних умов лісостепової зони.
36. Обґрунтуйте поділ лісостепової зони на регіональні ландшафтні структури нижчих таксономічних рангів.
37. Проаналізуйте взаємозв'язки між компонентами природних умов степової зони.
38. Які зміни відбулися в степових ландшафтах під впливом господарської діяльності людини?
39. Чинники формування ландшафтів в умовах гірського рельєфу.
40. Проаналізуйте взаємозв'язки між компонентами природних умов та факторами ландшафтоутворення в Українській Карпатській гірській країні.

1.2. ПЕРЕЛІК ГЕОГРАФІЧНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ

На контурну карту України нанесіть цифрами основні елементи берегової лінії, орографічні, гідрографічні об'єкти України, використовуючи карти атласу України.

ЕЛЕМЕНТИ БЕРЕГОВОЇ ЛІНІЇ

Миси

Піщаний, Тарханкут, Євпаторійський, Херсонес, Фіолент, Сарич, Меганом, Кіік-Атлама, Чауда, Опук, Зюк, Казантип, Дзензик.

Коси

Арабатська Стрілка, Бирючий Острів, Обитічна, Бердянська, Білосарайська, Кінбурнська, Тендрівська.

Затоки

Тендрівська, Ягорлицька, Джарилгацька, Каркінітська, Каламітська, Феодосійська, Казантипська, Арабатська, Сиваш, Обитічна, Бердянська, Білосарайська, Таганрозька.

Протоки

Керченська, Генічеська, Чонгарська.

Бухти

Ярилгацька, Севастопольська, Судацька, Коктебель.

Півострови

Тарханкутський, Кримський, Керченський, Чонгар.

Острови

Зміїний, Довгий, Джарилгач, Чурюк, Куюктук.

ОРОГРАФІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Височини

Волинська, Повчанська, Подільська, Хотинська, Придніпровська, Середньоросійська (відроги), Донецька, Приазовська, Тарханкутська.

Плато, кряжі, гори

Волинське пасмо, Розточчя, Товтри, Гологори, Вороняки, Кременецькі гори, Мізоцький кряж, Словечансько-Овруцький кряж, Київське плато, Канівські гори, Приоскільське плато, Донецький кряж.

Окремі гірські вершини

г. Берда – 515 м, г. Камула – 471 м, г. Бельмак-Могила (Горіла) – 324 м, г. Могила-Гончариха – 277 м, г. Могила-Мечетна — 367 м; г. Савур-Могила – 277 м.

Низовини, рівнини

Низовини: Закарпатська, Поліська, Придніпровська, Причорноморська, Приазовська, Присиваська, Північнокримська.

Рівнини: Прироська, Придеснянська, Полтавська, Центральнокримська, Дунай-Дністровська, Кучурганська, Балтська.

Українські Карпати

Скибові (Зовнішні) Карпати:

Східні Бескиди – г. Магура (1362 м).

Горгани – г. Грофа (1748 м), г. Сивуля (1818 м).

Покутсько-Буковинські Карпати – г. Осередок (1365 м).

Вододільно-Верховинські Карпати:

Вододільний хребет – г. Пікуй (1408 м).

Перевали – Ужоцький (Ужок) (852 м), Середній Верецький (Ворітський) (839 м), Вишківський (Торунський) (930 м), Яблуницький (Ясинський) (931 м).

Внутрішні (Полонинсько-Чорногірські) Карпати:

Полонинський хребет – г. Полонина Руна (г. Рівна) (1482 м), Полонина Боржава – г. Стій (1681 м), хребет Красна – г. Манчул (1510 м).

Свидовецький масив – г. Близниця (1882 м).

Чорногірський масив (Чорногора) – г. Говерла (2061 м), г. Ребра (2001 м), Чорна гора (2020 м).

Гринявські гори – г. Терниця (1553 м).

Буковинська Полонина – хр. Путилли (1428 м), хр. Яровець (г. Яровиця – 1574 м), г. Томнатик (1565 м).

Рахівсько-Чивчинський (Мармароський) масив:

Рахівські гори (Гуцульські Альпи) – г. Піп Іван (1936 м) – Мармароський масив.

Чивчинські гори – г. Чивчин (1766 м).

Вулканічні Карпати:

Вулканічний хребет – хр. Синяк (г. Дунаука – 1018 м), хр. Великий Діл (г. Бужора – 1081 м).

Улоговини – Верхньотисинська, Іршавська.

Міжгір'я – Березне-Ліпшанське.

Кримські гори

Головне пасмо гір:

хребет Ай-Петринська яйла (г. Ай-Петрі, 1234 м), хребет Ялтинська яйла, хребет Бабуган-яйла (г. Роман-Кош, 1545 м), Чатирдаг (г. Еклізі-Бурун, 1527 м), хребет Демерджі-яйла (г. Демерджі, 1239 м), Карабі-яйла (г. Біла, 1253 м), г. Свята (575 м), г. Аюдаг (Ведмідь-гора, 570 м), г. Сапун-гора (230 м).

Перевали: Байдарські Ворота (527 м), Ай-Петрі (1207 м), Нікітський (1340 м), Ангарський (752 м).

ГІДРОГРАФІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Річки

Басейн Вісли: Вишня, Західний Буг, Сян, Шкло, Рата, Солокія, Луга, Золочівка, Полтва, Стрипа.

Басейн Дунаю: Дунай, Тиса, Ріка, Тересва, Латориця, Уж, Тур'я, Боржава, Тересва, Біла Тиса, Чорна Тиса, Чорний Черемош, Білий Черемош, Черемош, Серет, Мал. Серет (Сірет), Прут, Пістинька, Рибниця, Чорнява, Сивиця, Черлена.

Басейн Дністра: Дністер, Верещиця, Щирець, Зубря, Свір, Гнила Липа, Золота Липа, Коропець, Стрипа, Джурин, Серет, Нічлава, Гнізна, Гнила, Тайна, Бовванець, Збруч, Жванчик, Смотрич, Мукша, Тернава, Студениця, Ушиця, Калюс, Батіг, Лядова, Немія, Дерло, Лозова, Мурашка, Мурафа, Русава, Марківка, Кам'янка, Ягорлик Кучурган, Турунчук, Стривігор, Бистриця, Тисьменниця, Стрий, Опір, Свіча, Черва, Лімниця, Бистриця-Солотвинська, Бистриця-Надвірнянська.

Межиріччя Дунай–Дністер: Великий Катлабуг, Мал. Катлабуг, Киргиз-Китай, Чага, Сака, Чилігідер, Сарата, Хаджидер, Алкалія.

Басейн Південного Бугу: Південний Буг, Бужок, Іква, Вовк, Вовчок, Згар, Згарок, Десна, Рів, Ровець, Соб, Удич, Дохна, Савранка, Яланець, Синиця, Ятрань, Уманка, Гірський Тікич, Гнилий Тікич, Синюха, Кодима, Велика Вись, Мала Вись, Кільтінь, Сухий Ташлик, Чорний Ташлик, Вел. Карабельна, Гарбузинка, Мертвовід, Солона, Гнилий Яланець, Чичиклія, Інгул, Громоклія, Аджамка, Кам'янка, Березівка.

Межиріччя Дністер–Південний Буг: Мал. Куяльник, Сер. Куяльник, Вел. Куяльник, Тилігул, Журавка, Сасик, Березань.

Басейн Дніпра: Дніпро, Прип'ять, Виживка, Турія, Цир, Стохід, Веселуха, Стир, Липа, Іква, Кормин, Стубло, Стубла, Путилівка, Устя, Жердя, Полтва, Вілія, Цвітаха, Горинь, Случ, Хомора, Корчик, Стави, Бобер, Льва, Ствига, Уборть, Перга, Плотниця, Словечна, Уж, Жерів, Норин, Кам'янка, Ілля, Ірша, Гнилоп'ять, Тетерів, Таль, Здвиж, Ірпінь, Унава, Стугна, Рось, Роська, Березанка, Сквирка, Роставиця, Красна, Росава, Росавка, Вільшанка, Гнилий Ташлик, Мокрий Ташлик, Сухий Ташлик, Тясмин, Цибульник, Мокра Сура, Комишувата Сура, Боковенька, Бокова, Саксагань, Висунь, Інгулець; Десна, Снов, Ревна, Убідь, Знобівка, Сви́га, Івотка, Шостка, Есмань, Клевень, Вир, Сейм, Борзенка, Доч, Смолянка, Остер, Удай, Смож, Либогір, Суха Лохвиця, Перевід, Оржиця, Сула, Трубіж, Недра, Супій, Золотоноша, Хорол, Сироватка, Ташань, Псел, Борімля, Ворскла, Мерчик, Мерло, Свинківка, Коломак, Тагамлик, Орчик, Берестова, Оріль, Самара, Чаплинка, Тернівка, Мала Тернівка, Вовча, Солона, Кашлагач, Мокрі Яли, Солона, Янчур, Гайчур, Верх. Терса, Сер. Терса, Нижня Терса, Кінська, Мокра Московка, Татарка, Томаківка, Солона, Базавлук, Кам'янка.

Басейн Сіверського Дінця: Уда, Лопань, Харків, Мож, Вовча, Хотімля, Вел. Бабка, Вел. Бурлук, Волоська Балаклійка, Сіверський Донець, Оскіл, Жеребець, Красна, Борова, Біла, Айдар, Євсуг, Деркул, Комишна; Казенний Торець, Кривий Торець, Бахмут, Лозова, Біла, Вільхова, Лугань, Луганчик, Вел. Кам'янка.

Межиріччя Дніпро–Сіверський Донець: Міус, Нагольна, Кринка, Грузька, Кальміус, Суха Волноваха, Мокра Волноваха, Грузький Яланчик, Мал. Кальчик, Кальчик, Берда, Кільтиччя, Обитічна, Лозуватка, Корсак, Токмак, Юшанли, Молочна, Вел. Утлюк, Мал. Утлюк.

Річки Криму: Салгир, Зуя, Бурульча, Карасівка, Індол, Альма, Кача, Бельбек, Чорна.

Озера

Придунайські заплавні озера: Кагул, Ялпуг, Кугурлуй, Катлабуг, Китай.

Узбережжя Чорного моря: Сасик (Кундук), Шагани, Алібей.

Шацькі озера: Світязь, Люцимир, Пулемецьке, Острівське, Луки, Пісочне, Кримне.

Озера Криму: Айгульське, Красне, Старе, Кияцьке, Кирлеуцьке; Бакальське, Джарилгач, Ярилгач, Панське, Донузлав; Ойбурське, Сасик, Сакське, Кизил-Яр; Актаське, Качик, Узунларське, Кояське, Тобечицьке, Чурбаське, Чокрацьке, Генічеське.

Озера Українських Карпат: Синевир, Бребенескул, Маричейка, Несамовите, Липовецьке, Синє, Ворочівське.

Лимани

Відкриті лимани

Басейн Дністра: Дністровський.

Межиріччя Дністер–Дніпро: Березанський.

Басейн Дніпра і Південного Бугу: Дніпровсько-Бузький.

Узбережжя Азовського моря: Молочний, Утлюцький.

Закриті лимани

Межиріччя Дунай–Дністер: Шагани, Алібей, Бурнас, Будацький.

Межиріччя Дністер–Дніпро: Хаджибейський, Куяльницький, Тилігульський.

Водосховища

р. Дніпро: Київське, Канівське, Кременчуцьке, Дніпродзержинське, Дніпровське, Каховське;

р. Дністер: Дністровське;

р. Сіверський Донець: Печенізьке;

р. Оскіл: Червонооскільське;

р. Лугань: Вуглегірське;

р. Кальміус: Старобешівське;

р. Кальчик: Нальчицьке;

р. Вовча: Курахівське, Карлівське;

канал Дніпро–Донбас: Краснопавлівське;

канал Дніпро–Кривий Ріг: Південне;

р. Стир: Хрінниківське;

р. Південний Буг: Ладизинське;

р. Інгулець: Карачунівське;

р. Саксагань: Макортівське;
р. Кача: Загірське;
р. Чорна: Чорноріченське;
Північнокримський канал: Фронтове;
р. Зах. Буг: Добротвірське;
р. Гнила Липа: Бурштинське.

Канали

Дніпро–Донбас, Дніпро–Кривий Ріг, Північнокримський, Інгулецький,
Краснознам'янський, Каховський, Чаплинський, Чорноморський,
Красногвардійський, Сацький.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль знань студентів. Поточний контроль є частиною навчального процесу і проводиться під час лекцій і лабораторних занять [4].

Форми поточного контролю:

- усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції з оцінкою відповідей студентів (5-10 хв);
- письмове фронтальне опитування студентів на початку чи в кінці лекції (5-10 хв).

Відповіді перевіряються і оцінюються у позааудиторний час. Також здійснюється фронтальний контроль знань студентів за кількома темами, винесеними на самостійну роботу (5-10 хв).

На початку занять проводиться перевірка виконання домашніх завдань; перевірка набутих умінь і навичок вільного орієнтування на загально-географічній карті просторового розміщення основних орографічних, гідрографічних об'єктів і елементів берегової лінії території України; тестова перевірка знань студентів та інші форми.

За кредитно модульної системи навчання самостійна робота впливає на загальний рейтинг з дисципліни. Контролюється після закінчення логічно завершеної частини лекцій та інших видів занять з дисципліни і її результати враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою навчальною програмою для засвоєння студентами у процесі самостійної роботи, що виноситься на підсумковий контроль (іспит).

2.1. ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Україна розташована у :
а) Південній Європі; б) Західній Європі; в) Північній Європі; г) Східній Європі; д) займає проміжне положення між Європою й Азією.
2. Протяжність державного кордону з Молдовою становить км:
а) 1084; б) 1955; в) 542; г) 608; д) 1222; е) 135.
3. Карпати сформувались в епоху складчастості:
а) каледонської; б) герцинської; в) альпійської; г) мезозойської; д) байкальської.
4. Фундамент Українського щита складають гірські породи:
а) вапняки і мергелі; б) пісок і глина; в) ракушняк і галька; г) піщаник, вапняк, мармур; д) граніти, гнейси, кварцити.
5. Вкажіть водно-ерозійні форми рельєфу степової зони:

- а) степові блюдця; б) річкові долини; в) терикони; г) печери; д) піщані дюни.
6. Височини на території України становлять від загальної площі рівнин %: а) 70; б) 25; в) 95; г) 5.
7. Найбільшою за площею височиною України є:
а) Приазовська; б) Придніпровська; в) Хотинська; г) Подільська; д) Волинська.
8. Зовнішні Карпати утворюють такі гірські пасма: а) Рахівські; б) Вигорлат-Гутинський; в) Бескиди; г) Горгани; д) Чивчинські; е) Покутсько-Буковинські.
9. Придніпровська низовина утворена відкладами:
а) лесами і лесовидними суглинками; б) гранітами і піщаниками; в) льодовиковими і річковими; г) вулканогенними; д) пісками морського походження.
10. Вказати найбільш відомі й досліджені морфоструктури центрального типу:
а) Маневицька; б) Корсунська; в) Коростенська; г) Кримська; д) Приазовська.
11. Провідне місце серед паливних корисних копалин в Україні посідає:
а) нафта; б) газ; в) кам'яне вугілля; г) торф; д) буре вугілля.
12. У м. Калуш розташоване найбільше родовище:
а) калійної солі; б) кам'яної солі; в) сірки; г) залізних руд; д) гранітів.
13. Серед руд кольорових металів Україна має значні поклади:
а) олов'яних руд; б) марганцевих руд; в) вольфрамових руд; г) сурм'яних руд.
14. Вказати назву річки Скіфії, яка відповідає сучасній назві річки Дніпро:
а) Істр, б) Борисфен; в) Тірас, г) Гіпаніс, д) Танаїс
15. З якого року українські вчені розпочали комплексні дослідження в Антарктиці на станції «Академік Вернадський»: а) 1991; б) 1997; в) 2000; г) 1985.
16. Вперше назва «Україна» згадується:
а) у літописі часів Київської Русі; б) у літописі «Повість временних літ»; в) «Руська правда»; г) у Київському літописі.
17. Серед вказаних височин вибрати денудаційну рівнину на кристалічній основі:
а) Приазовська; б) Подільська; в) Донецька; г) Волинська.
18. На які частини поділяється Закарпатська низовина:
а) Мукачівську; б) Солотвинську; в) Свалявську; г) Чоп-Мукачівську; д) Міжгірську; е) Ужгородську; є) Рахівську; ж) Чивчинсько-Рахівську.
19. Площа України становить приблизно тис. км²: а) 350; б) 450; в) 510; г) 604; д) 830.
20. Україна має найкоротший кордон з: а) Польщею; б) Угорщиною; в) Словаччиною; г) Румунією; д) Молдовою.
21. Вказати координати крайньої північної точки території України:

- а) $51^{\circ}22'$ пн.ш. і $30^{\circ}11'$ сх.д.; б) $52^{\circ}22'$ пн.ш. і $33^{\circ}11'$ сх.д.; в) $48^{\circ}05'$ пн.ш. і $35^{\circ}45'$ сх.д.; г) $44^{\circ}23'$ пн.ш. і $40^{\circ}05'$ сх.д.; д) $44^{\circ}23'$ пн.ш. і $22^{\circ}08'$ сх.д.
22. Тектонічна структура, що визначає рельєф більшої частини території України: а) платформа; б) геосинкліналь; в) грабен; г) горст; д) плита.
23. Геологічною ерою утворення Кримських гір є: а) палеозойська; б) протерозойська; в) кайнозойська; г) мезозойська; д) архейська.
24. З яких гірських порід сформовані Українські Карпати: а) вапняки, крейда, піщаники, сланці; б) граніти й каолін; в) пісок і глина; г) кварц, мармур; д) правильної відповіді немає.
25. Льодовикові форми рельєфу поширені: а) на Українському Поліссі; б) на Головному пасмі Криму; в) у Причорноморській низовині; г) на Донецькому кряжі; д) на Приазовській височині.
26. Вкажіть найбільш відомий із подів Причорноморської низовини: а) Агайманський; б) Сиваський; в) Чаплинський; г) Херсонський; д) Асканія-Нова; е) Зелений; є) Бірючий.
27. Вказати геоморфологічні підобласті Південно-Поліської області пластово-аккумулятивних низовинних рівнин: а) Чернігівська моренно-зандрова рівнина; б) Прип'ятсько-Волинська моренно-зандрова і терасна рівнина; в) Волинська денудаційна височина; г) Житомирська моренно-зандрова рівнина; д) Київська моренно-зандрова рівнина.
28. Найбільшою вершиною Приазовської височини є: а) г. Могила Бельмак; б) г. Могила Мечетна; в) г. Камула; г) Роман-Кош; д) г. Берда.
29. Середні висоти Придніпровської височини м: а) 150-200; б) 200; в) 324; г) 350; д) 367.
30. Центральну частину Українських Карпат складають: а) Горгани; б) Вододільно-Верховинський; в) Рахівський; г) Полонинсько-Чорногорський; д) Вулканічний; е) Бескиди; є) Чивчинські.
31. Тектонічний об'єкт герцинського горотворення, що складений товщею карбонівих відкладів потужністю до 10-12 км, з яким пов'язані поклади вугілля: а) Український щит; б) Воронезький кристалічний масив; в) Волино-Подільська плита; г) складчасті структури Кримських гір; д) Донецька складчаста споруда.
32. Одним із найбільших у світі марганцеворудних басейнів є: а) Нікопольський; б) Донецько-Придніпровський; в) Криворізький; г) Інгuleцький; д) Миколаївський.
33. З нерудної сировини Україна відома в світі значним видобутком: а) каолінів; б) фосфоритів; в) азбесту; г) самородної сірки.
34. Хто вперше описав природу Північного Причорномор'я: а) Страбон; б) Паллас; в) Геродот; г) Гіппократ; д) Тутковський.
35. Вказати назву річки Скіфії, яка відповідає сучасній назві річки Дунай: а) Істр; б) Борисфен; в) Тірас; г) Гіпаніс; д) Танаїс.
36. Фундатором української геоморфологічної школи був: а) В. Кубійович; б) П. Тутковський; в) В. Бондарчук; г) П. Цись; д) П.Заморій; е) Д. Соболев

37. Які підвищені орографічні об'єкти переривають рівнинну поверхню Поліської низовини: а) Овруцький кряж; б) Мізоцький кряж; в) Озернянський кряж; г) Волинська височина; д) Розточчя; е) Опілля; є) Костопільська гряда.
38. Якому типу рівнин відповідає Подільський рівень: а) пластово-денудаційним; б) акумулятивним; в) цокольно-пластово-денудаційно підвищеній рівнині; г) акумулятивно-денудаційним.
39. Відстань між західною й східною крайніми точками України становить км: а) 893; б) 960; в) 1020; г) 1316; д) 6500.
40. Протяжність державного кордону з Румунією становить км: а) 1084; б) 1955; в) 542; г) 608; д) 1222; е) 135.
41. Вказати координати крайньої східної точки території України: а) $51^{\circ}22'$ пн.ш. і $30^{\circ}11'$ сх.д.; б) $52^{\circ}22'$ пн.ш. і $33^{\circ}11'$ сх.д.; в) $48^{\circ}05'$ пн.ш. і $35^{\circ}45'$ сх.д.; г) $49^{\circ}15'$ пн.ш. і $40^{\circ}05'$ сх.д.; д) $44^{\circ}23'$ пн.ш. і $22^{\circ}08'$ сх.д.
42. Видатний етнограф і фольклорист, засновник Українського географічного товариства (1873 р.): а) П.Чубинський; б) С.Рудницький; в) В.Кубійович; г) В.Докучаєв; д) В.Зуєв.
43. Дніпровсько-Донецька западина належить до: а) Східноєвропейської платформи; б) Скіфської плити; в) Волино-Подільської плити; г) Середземноморського рухливого поясу; д) Карпатської складчастої системи.
44. Придніпровський блок Українського щита представлений такими породами: а) амфіболіти, сланці, гнейси, граніти, перидотити; б) кристалічні сланці і гнейси, чарнокіти, діорити, гранодіорити; в) граніти та мігматити, гнейси, кристалічні сланці.
45. Абсолютним віком найдавніших гірських порід Українського щита є: а) 1,5-2,0 млн. р.; б) 0,55 млрд. р.; в) 6,0 млрд. р.; г) приблизно 3,5 млрд. р; д) 900 тис. р.
46. Максимальна абсолютна висота рівнинної частини України становить м: а) 324; б) 357; в) 471; г) 515; д) 1545.
47. Вулканічне походження у межах України має: а) г. Берда; б) г. Могила-Мечетна; в) г. Карадаг; г) г. Камула; д) г. Бельмак-Могила.
48. Панівні висоти Закарпатської низовини становлять м: а) 100-120; б) 100-150; в) 100-150; г) 120-150.
49. Вказати геоморфологічні підобласті Волино-Подільської області пластово-денудаційних височин і пластово-акумулятивних підвищених рівнин: а) Малополіська алювіально-водно-льодовикова рівнина; б) Прип'ятсько-Волинська моренно-зандрова і терасна рівнина; в) Волинська денудаційна височина; г) Житомирська моренно-зандрова рівнина; д) Подільська структурно-денудаційна височина; е) Балтська алювіально-дельтова рівнина.
50. З'ясуєте, з яких за походженням гірських порід утворена Поліська низовина: а) озерних і морських; б) магматичних; в) льодовикових і річкових; г) вулканічних;) морських.
51. Основний кліматичний пояс, у якому розташована Україна: а) арктичний; б) субарктичний; в) помірний; г) субтропічний; д) тропічний.

52. Західний перенос повітряних мас в Україні:

а) зумовлює зниження температури повітря влітку; б) сприяє посушливості клімату; в) посилює континентальність клімату; г) сприяє збільшенню річної амплітуди температур; д) не впливає на клімат.

53. Хто із вчених зробив значний внесок у вивченні клімату України:

а) В. Докучаєв; б) П. Броунов; в) О. Воейков; г) А. Краснов; д) Б. Срезневський, е) Й. Косоногов.

54. Яка максимальна кількість опадів випадає влітку в Західному Поліссі:

а) 50-60 мм; б) 70-80 мм; в) 80-90 мм; г) 90-110 мм; д) 100-110 мм; е) 110-120 мм.

55. В якому із регіонів України найбільша густота річкової мережі:

а) Полісся; б) узбережжя Чорного й Азовського морів; в) Українські Карпати; г) Гірський Крим.

56. До гірського типу рік належить:

а) Сіверський Донець; б) Сула; в) Прут; г) Тетерів; д) Десна.

57. Другою за довжиною річкою в межах України є:

а) Дніпро; б) Дністер; в) Південний Буг; г) Дунай.

58. Одне з найбільших озер у пониззі Дунаю:

а) Синевир; б) Саки; в) Хаджибей; г) Ялпуг; д) Донузлав; е) Салгир.

59. До якої групи озер Криму відносяться назви перерахованих озер: Бакальське, Джарилгач, Панське, Донузлав. Вказати назву групи.

60. На лесових породах, збагачених кальцієм, в умовах теплого, помірно волого клімату і промивного режиму, під грабовою, дубовою і трав'янистою рослинністю сформувалися ґрунти:

а) чорноземи; б) сірі лісові; в) підзолисті; г) дерново-підзолисті; д) каштанові.

61. Які ґрунти переважають у лісовій смузі Карпат і Криму:

а) сірі лісові; б) гірсько-лучні; в) гірські каштанові; г) чорноземи типові; д) бурі лісові; е) червоно-бурі лісові; є) коричневі.

62. Який чинник визначає закономірності розміщення рослинності на території України:

а) співвідношення тепла й вологості; б) ґрунтовий покрив; в) особливості рельєфу; г) кількість сонячної радіації; д) тектонічні структури.

63. Виберіть тварин-ендемів Українських Карпат:

а) рись; б) козуля; в) плямиста саламандра; г) бурий ведмідь; д) кумка гірська.

64. Груди – це:

а) дубові ліси; б) соснові ліси; в) букові ліси; г) грабові ліси; д) грабово-дубові.

65. Лісистість України становить, %: а) 13; б) 25; в) 15,6; г) 28; д) 14; е) 35.

66. Де поширені солоді:

а) Причорноморська низовина; б) Полісся; в) Присивашся; г) низькі тераси Дніпра; д) Закарпатська низовина.

67. Площа Чорного моря становить тис. км²:

а) 546; б) 422; в) 345; г) 39.

68. Виберіть із переліку атмосферні стихійні явища:

а) селі; б) мороз і заморозки; в) тумани; г) карст; д) паводки; е) сильні дощі; є) повені; ж) пилові бурі і суховії; з) ожеледиця.

69. Яка наука займається вивченням підземних вод:

а) інженерна геологія; б) лімнологія; в) гідрогеологія; г) гідрологія.

70. Де найбільша заболоченість території України:

а) у лісостеповій зоні; б) у поліській частині; в) степовій зоні; г) в Передкарпатті; д) Закарпатській низовині.

71. На формування клімату України основний вплив мають повітряні маси: а) континентальні помірних широт; б) атлантичні; в) арктичні; г) тропічні; д) субтропічні.

72. До особливостей кліматичних умов України належить: а) випадання опадів переважно у рідкому стані; б) стала антициклональна погода; в) мусонна циркуляція на узбережжях Чорного та Азовського морів; г) середня добова амплітуда температури більша за річну; д) збільшення тривалості снігового покриву з півночі на південь.

73. Закінчення весни в Україні пов'язане з переходом середньої добової температури повітря через(продовжіть речення, вибравши відповідний варіант): а) 0° ; б) $+5^{\circ}$; в) $+8^{\circ}$; г) $+10^{\circ}$; д) $+15^{\circ}$; е) $+18^{\circ}$; є) $+20^{\circ}$.

74. В який період року на території України випадає більше опадів: а) теплий (квітень-жовтень); б) холодний (листопад-березень); в) однаково в обидва періоди; г) не виявлено закономірності.

75. Основоположник гідрології суходолу в Україні: а) Й.Косоногов; б) М.Вавілов; в) Є.Опоков; г) К.Воблий; д) М.Паламарчук.

76. Вкажіть найбільшу річку України, що належить до басейну Азовського моря: а) Дунай; б) Кальміус; в) Дніпро; г) Сіверський Донець; д) Міус.

77. Яка з названих річок має значну частку ґрунтового живлення: а) Сіверський Донець; б) Прип'ять; в) Тиса.

78. Найбільше озеро в Українських Карпатах: а) Бребенскул; б) Сасик; в) Донузлав; г) Свитязь; д) Ялпуг; е) Синевир.

79. Типові ґрунти Українського Полісся: а) чорноземні лучні; б) сірі лісові; в) дерново-підзолисті; г) бурі лісові; д) сіроземи.

80. До якої групи озер Криму відносяться назви перерахованих озер: Айгульське, Кирлеуцьке, Кияцьке, Красне, Старе. Вказати назву групи.

81. Які ґрунти найбільш поширені в Україні в заплавах річок лісостепу і степу: а) дерново-підзолисті; б) чорноземні; в) каштанові; г) торфо-болотні; д) лучно-чорноземні; е) бурі лісові.

82. Дуб - головна порода лісів: а) карпатських; б) кримських; в) поліських; г) закарпатських; д) приазовських.

83. Виберіть назви тварин-мешканців степів України: а) ховрах сірий; б) благородний олень; в) жайворонок; г) боривітер малий; д) козуля; е) жовточеревий полоз; є) глухар; ж) рябчик; з) трипаллий тушканчик; і) соня лісова.

84. Виберіть назви злакових рослин лучних степів рівнин і Кримських гір: а) ковила пірчаста; б) ковила українська; в) типчак; г) стоколос безостий; д) тонконіг; е) ковила волосиста.

85. Лісистість Українських Карпат становить, %: а) 40; б) 36; в) 25; г) 10.
86. Які ґрунти сформувались в передгір'ях Вулканічного хребта, вододільних поверхнях Передкарпатської височини на вилугуваних лесових суглинках, що залягають на червоноколірній корі вивітрювання, піщано-галечникових відкладах під дубовими і буковими лісами в теплих і помірно теплих кліматичних умовах: а) дерново-підзолисті поверхнево-оглєсні; б) дерново-глейові; в) підзолисто-буроземні поверхнево-оглєсні; г) буроземні мало насичені.
87. Яка пересічна глибина Чорного моря, м: а) 1350; б) 2245; в) 1270; г) 1167.
18. Назвати райони в яких випадають сильні дощі з опадами 30 мм і більше щороку: а) на Поліссі; б) на Приазовській височині; в) в Кримських горах; г) в Українських Карпатах; д) на Донецькій височині.
89. У зоні мішаних лісів України ґрунтові води залягають на глибині м: а) 3-4; б) 2-3; в) 1-2; г) 5-6.
90. Який хімічний склад річкових вод рівнин України у степовій зоні: а) гідрокарбонатно-кальцієвий; б) гідрокарбонатно-кальцієво-магнієвий; в) гідрокарбонатно-кальцієво-натрієвий і сульфатний; г) гідрокарбонатно-сульфатний.
91. В атлантико-континентальній кліматичній області розташовані басейни рік: а) Інгулець, Псел; б) Прип'ять, Салгир; в) Рось, Тетерів; г) Десна, Сіверський Донець; д) Ворскла, Молочна.
92. Середня температура січня на території України становить: а) $-2^{\circ} \dots -7^{\circ}\text{C}$; б) $0^{\circ} \dots -2^{\circ}\text{C}$; в) $0^{\circ} \dots +4^{\circ}\text{C}$; г) $-10^{\circ} \dots -15^{\circ}\text{C}$; д) $+4^{\circ} \dots +6^{\circ}\text{C}$.
93. Виберіть з переліку типи повітряних мас, що впливають на клімат України: а) екваторіальні; б) тропічні; в) морські помірні; г) континентальні помірні; д) арктичні; е) антарктичні.
94. Вкажіть кліматичні області, які виділяють на території України: а) континентальну; б) атлантико-континентальну; в) Закарпатську; г) Гірського Криму; д) Південного берега Криму; е) Карпатську; є) рівнинну.
95. Найбільшим в Україні є річковий басейн: а) Дунаю; б) Сіверського Донця; в) Дніпра; г) Тиси; д) Дністра.
96. Найбільшими притоками Дунаю на території України є: а) Збруч і Бистриця; б) Тиса і Прут; в) Сула і Псел; г) Південний Буг і Тиса; д) Серет і Салгир.
97. Яка з названих річок має паводковий режим: а) Салгир; б) Інгул; в) Західний Буг.
98. До якої групи озер Криму відносяться назви перерахованих озер: Ойбурське, Сасик-Сиваш, Сакське. Кизил-Яр. Вказати назву групи.
99. Визначте типові ґрунти лісостепу України: а) червоно-бурі; б) підзолисті; в) чорноземи; г) каштанові; д) сіроземи.
100. Океанографічними дослідженнями Атлантичного океану займався: а) А. Колесников; б) М. Булгаков; в) П. Погребняк; г) П. Козлов; д) В. Липський.
101. Які ґрунти поширені в поясі букових лісів Українських Карпат:

- а) дерново-підзолисті; б) гірсько-лучні; в) бурі лісові; г) коричневі; д) сірі лісові; е) червоно-бурі; є) чорноземи опідзолені; ж) каштанові; з) лучно-бурі.
102. Вкажіть, які види рослинності характерні для лучних степів:
- а) злаки й різнотрав'я; б) ковила, типчак, тонконіг; в) полин, типчак, ковила; г) осока, злаки, мохи; д) криволісся й чагарники.
103. Знайдіть назви тварин, що потребують особливої охорони:
- а) дикий голуб; б) рись; в) дикий кіт; г) вуж звичайний.
104. Для яких лісів типовим місцезростанням є урочища притерасних заплав, заплав із заболоченими ґрунтами:
- а) березняки; б) вільшняки; в) гаї з верби білої; г) рамені; д) осикові.
105. Лісистість Кримських гір становить, %: а) 40; б) 36; в) 26; г) 4; д) 13.
106. Які ґрунти поширені на Південному березі Криму:
- а) дерново-глейові; б) буроземи; в) коричневі; г) підзолисто-буроземні поверхнево-оглеєні.
107. Яка максимальна глибина Чорного моря, м:
- а) 1350; б) 2245; в) 1270; г) 1167.
108. Назвати райони в яких випадають сильні дощі з опадами 50 мм і більше щорічно:
- а) на Поліссі; б) в Українських Карпатах; в) на Приазовській височині; г) в Кримських горах; д) на Донецькій височині.
109. У лісостеповій зоні України глибина залягання ґрунтових вод становить м: а) 3-4; б) 2-3; в) 1-2; г) 5-6; д) 6-15.
110. Який хімічний склад річкових вод рівнин України у зоні мішаних лісів:
- а) гідрокарбонатно-кальцієвий; б) гідрокарбонатно-кальцієво-магнієвий; в) гідрокарбонатно-кальцієво-натрієвий і сульфатний; г) гідрокарбонатно-сульфатний.
111. До азональних кліматоутворюючих чинників в Україні належить:
- а) сонячна радіація; б) циркуляція повітряних мас; в) характер рельєфу; г) процеси ґрунтоутворення; д) правильної відповіді немає.
112. Які з названих несприятливих метеорологічних явищ трапляються переважно у південній (степовій) частині України:
- а) селеві потоки; б) пилові бурі; в) суховії; г) снігові лавини; д) зливи; е) засуха.
113. Яка середня річна сума опадів випадає на Закарпатській низовині:
- а) 200 мм; б) 1200 мм; в) 400 мм; г) 700 мм.
114. Найгустіша річкова мережа в Україні сформувалася:
- а) на Поліссі; б) у Передкарпатті; в) у Лісостепу; г) у Степовому Криму; д) у Південно-Східній Україні.
115. За генезисом улоговина озера Синевир належить до:
- а) вулканічних; б) карстових; в) тектонічних; г) загатних; д) стариць.
116. На якій з річок України є пороги:
- а) Дністер; б) Прип'ять; в) Ворскла.
117. Середній багаторічний стік Дніпра в км³ :
- а) 23,5; б) 28,5; в) 33,5; г) 38,5; д) 43,5; е) 53,5; є) 57,5.
118. Дерново-підзолисті ґрунти поширені:

а) у північних районах України; б) у Лісостепу; в) у Лісостепу та Степу; г) на півдні Причорноморської низовини; д) на яйлах Кримських гір.

119. Ґрунти України досліджував:

а) П.Чубинський; б) В. Докучаєв; в) В. Вернадський; г) П.Тутковський.

120. Які ґрунти є найпоширенішими в Закарпатті:

а) дернові; б) лучно-болотні; в) лучні буроземні; г) сірі лісові; д) чорноземи типові; е) чорноземи опідзолені; є) бурі лісові; ж) правильної відповіді немає.

121. Для сухих степів характерні такі види рослинності, як:

а) злаки й різнотрав'я; б) ковила, типчак, тонконіг; в) полин, типчак, ковила; г) осока, злаки, мохи; д) криволісся й чагарники.

123. Фауна Українських Карпат має переважно:

а) лісовий характер; б) степовий характер; в) лісостеповий характер.

124. Назва ялинових лісів: а) груди; б) бір; в) рамені; г) бучини.

125. Лісистість Полісся становить, %: а) 40; б) 36; в) 26; г) 13; д) 5.

126. Які ґрунти поширені на Закарпатській низовині:

а) дерново-глейові; б) буроземи; в) коричневі; г) підзолисто-буроземні поверхнево-оглеєні.

127. Якого океану Чорне море є залишком:

а) Тетіс; б) Панталаса; в) Палеотетіс; г) Япетус.

128. В яких районах відмічаються найбільші суми опадів, що перевищують 200 мм:

а) в Українських Карпатах; б) на Приазовській височині; в) у Кримських горах; г) на Донецькій височині; д) на Подільській височині.

129. У степовій зоні України ґрунтові води залягають на глибині м:

а) 5-6; б) 2-3; в) 15-20; г) 10-20.

130. Який хімічний склад річкових вод гірських областей України:

а) гідрокарбонатно-кальцієвий; б) гідрокарбонатно-кальцієво-магнієвий; в) гідрокарбонатно-кальцієво-натрієвий і сульфатний; г) гідрокарбонатно-сульфатний.

131. На рівнинній території України існують такі природні зони:

а) широколистих лісів і степу; б) хвойних лісів, мішаних лісів і степу; в) мішаних лісів, лісостепу і степу; г) широколистих лісів, мішаних лісів та степу; д) широколистих лісів, лісостепу і степу.

132. Південна межа фізико-географічної зони мішаних лісів проходить поблизу населених пунктів:

а) Тернопіль, Житомир, Київ; б) Рівне, Житомир, Суми; в) Рава-Руська, Київ, Глухів; г) Рава-Руська, Рівне, Черкаси; д) Нестеров, Ніжин, Суми.

133. Лаколітом у Криму є гора:

а) Аюдаг; б) Карадаг; в) Роман-Кош.

134. Яку частку території України займає зона мішаних лісів, %:

а) 15; б) 20; в) 25; г) 30; д) 35; е) 40; ж) 45.

135. Види ґрунтів, що є найбільш поширеними у степовій зоні України:

а) дерново-підзолисті; б) сірі лісові; в) чорноземи; г) каштанові.

136. Вкажіть, де розташована зона степів:

а) у Причорноморській низовині; б) у Поліській низовині; в) у Закарпатській низовині; г) на Волинській височині; д) на Хотинській височині.

137. Спільним у природі Карпатських і Кримських гір є:

а) утворилися у герцинську складчастість; б) належать до середньо високих гір; в) наявність вулканізму як прояву сучасних ендегенних процесів; г) спостерігається найменша кількість опадів на території України; д) всі ріки, що починаються на їх схилах, належать до басейну Чорного моря.

138. У котрій з фізико-географічних зон України поширені моренно-зандрові ландшафти:

а) Полісся; б) Лісостеп; в) Степ.

139. Виберіть твердження, які правильно характеризують Кримські гори:

а) наявність карстових печер; б) наявність карстових ліжок; в) нижній пояс рослинності представлений тайговими лісами; г) мають асиметричну будову: пологий схил у бік моря; д) найвища гора дещо вища за 1500 м; е) кількість опадів на південних схилах понад 1000 м; є) природна рослинність майже повністю замінена сільськогосподарськими культурами.

140. Вид ґрунтів, що є найбільш поширеним у зоні мішаних та хвойних лісів України:

а) дерново-підзолисті; б) сірі лісові; в) чорноземи; г) каштанові.

141. Виберіть основні фізико-географічні особливості Волинського Полісся, які відрізняють його від інших поліських областей:

а) поди; б) крейдові породи; в) суфозія; г) льодовикові форми рельєфу; д) карст; е) суховії; є) теплий і вологий клімат; ж) значна поширеність боліт і заболочених земель, з) лісистість, яка досягає 45 %.

142. В якій із фізико-географічних областей Західноукраїнського краю за площею переважають широколистянолісові ПТК з буково-дубовими асоціаціями на сірих лісових ґрунтах, поширені також хвойно-широколистяні ліси на дерново-підзолистих ґрунтах. Сучасна лісистість території досить значна. Тут утворилися характерні для лісової зони осоково-сфагнові болота.

а) Волинське Опілля; б) Мале Полісся; в) Розточчя й Опілля, г) Західно-Подільська; д) Північно-Подільська, е) Прут-Дністровська.

143. Назвіть які фізико-географічні області знаходяться у межах Дністровсько-Дніпровського північностепового краю.

а) Південно-Молдавську схилово-височинну; б) Південно-Подільську схилово-височинну; в) Південно-Дніпровську терасову низовинну; г) Південно-Придніпровську схилово-височинну.

144. В якій області Причорноморського серед степового краю знаходиться Дунайський біосферний заповідник?

а) Задністровсько-Причорноморська низовинна; б) Дністровсько-Бузька низовинна; в) Бузько-Дніпровсько низовинна; г) Дніпровсько-Молочанська низовинна; д) Західно-Приазовська схилово-височинна.

145. Які ландшафтні місцевості характерні для Нижньобузько-Дніпровської низовинної області Причорноморсько-Приазовського південностепового краю?

а) лесові рівнини з темнокаштановими солонцюватими ґрунтами; б) останцево-привододільні; в) плоских плакорів з темно-каштановими солонцюватими ґрунтами, подами та їх глейовими різновидами; г) піщані терасові; д) надзаплавні тераси; е) заплавні; є) ерозійно-балкові; ж) морські тераси; з) озера-лимани.

146. Які переважають ландшафтні місцевості у Передкарпатті?

а) ерозійно-балкові; б) заплавні; в) борові; г) низько терасові й високо терасові; д) болотні; е) давніх акумулятивно-денудаційних поверхонь; є) розчленованих горбисто пасмових височин.

147. У ландшафтній структурі якої фізико-географічної області Кримських гір поєднуються куєстово-степові лісові та лісостепові міжпасмові, низькогірні, горбисті яружно-балкові, шибляково-степові, фригано-шиблякові, долинно-терасові лучні місцевості?

а) Передгірний лісостеп; б) Головне гірсько-лучно-лісове пасмо; в) Кримське південнобережне субсередземномор'я.

148. Зазначте, до якої кліматичної області належить природна зона степів:

а) Гірського Криму; б) континентальної; в) південного берега Криму; г) атлантико-континентальної; д) Закарпатської.

149. Вкажіть, яка природна зона займає найбільшу площу в Україні, тут спостерігаються найвищі температури, кількість опадів становить 300-500 мм на рік, часті посухи, суховії; ґрунти - чорноземи та каштанові:

а) тундра; б) мішані ліси; в) лісостеп; г) степ; д) напівпустелі.

150. Смерекою в Карпатах називають:

а) сосну гірську; б) ялицю білу; в) ялину звичайну.

151. Яка з фізико-географічних зон України поділяється на підзони:

а) мішаних лісів; б) степова; в) лісостепова; г) пустельна.

152. Встановіть відповідність між природними зонами України та найбільш характерними представниками їх рослинного світу:

а) степ	1. Дуб звичайний і сосна звичайна
б) лісостеп	2. Ялиця, альпійська рослинність луків
в) полісся	3. Байрачні ліси і чагарники, лучно-стєпова рослинність
г) Українські Карпати	4. Кипарис, магнолія, мирт, лавр, дрок
	5. Дубово-грабові, грабово-дубові ліси, терен, шипшина

153. Степова зона характеризується:

а) надлишковим зволоженням; б) помірно теплим кліматом; в) високим залісненням території; г) достатнім зволоженням; д) заболоченістю території.

154. Природні комплекси змінюються в горах за законом:

а) широтної зональності; б) природної секторності; в) висотної поясності.

155. Куди б Ви взяли парасольку від дощу, вирушаючи у подорож у січні:

а) в Карпати; б) на південний берег Криму; в) ні туди, ні туди.

156. На яких висотах (м) розміщений середньогірний пояс рослинності в Українських Карпатах:

а) 450-600; б) 500-1450; в) 1100-1570; г) 1300-1670; д) 1300-1850; е) понад 1800.

157. Групи, на які розподіляються озера морського походження, що поширені в Приазов'ї та Причорномор'ї:

а) озера-лагуни та озера-лимани; б) озера-стариці та карстові; в) греблеві або завальні; г) дельтові та заплавні.

158. Назвати ландшафти, які характерні для північної частини Волинського Полісся:

а) надзаплавні тераси і давні долини; б) моренно-зандрові рівнинами; в) заплавно лучно-болотні; г) денудаційно-хвилясті рівнини.

159. В якій із фізико-географічних областей Причорноморсько-Приазовського південностепового краю знаходиться біосферний заповідник «Асканія-Нова»?

а) Нижньобузько-Дніпровська низовинна; б) Нижньодніпровсько терасово-дельтова; в) Присивасько-Приазовська низовинна; г) Західно-Приазовська схилово-височинна.

160. Які ландшафтні місцевості займають пологий схил Зовнішнього пасма Передгірно лісостепової області Кримських гір?

а) куєстово-степові; б) куєстово-лісові; в) куєстово фригано-шиблякові; г) горбисто-балкові; д) шибляково-степові.

161. У лісостеповій зоні України переважають:

а) широколисто-соснові ліси; б) широколисто-дубові ліси; в) хвойні ліси; г) широколисті ліси і криволісся; д) дрібнолисто-соснові ліси.

162. Який чинник є головним у формуванні чорноземів степової зони України:

а) панівні вітри; б) рівнинний рельєф; в) умови зволоження; г) господарська діяльність людини

163. Найбільшим зональним природним комплексом у межах України є:

а) природна зона; б) фізико-географічна країна; в) фізико-географічна провінція.

164. У зв'язку з безконтрольним вирубуванням лісів у Карпатах трапляються катастрофічні явища, а саме:

а) зсуви; б) снігові лавини; в) селі.

165. Які ліси поширені в низькогірному поясі Українських Карпат:

а) дубові; б) дубово-грабові і дубово-букові; в) букові, ялицево-букові і смереково-букові; г) смерекові; д) буково-смерекові і ялицево-смерекові; е) кедрово-смерекові.

166. Яка фізико-географічна область Полісся представлена такими природними багатствами: земельними, водними, лісовими, мінерально-сировинними й рекреаційними ресурсами?

а) Чернігівське ; б) Волинське; в) Житомирське; г) Новгород-Сіверське; д) Київське.

167. Особливо помітними природними комплексами цієї області є товтрові пасмово-горбисті височини, складені рифовими вапняками, з грабовими дібровами на опідзолених ґрунтах. Яка це область Західноукраїнського краю?

а) Волинське Опілля; б) Мале Полісся; в) Розточчя й Опілля, г) Західно-Подільська; д) Північно-Подільська, е) Прут-Дністровська.

168. В якій із фізико-географічних областей Дністровсько-Дніпровського лісостепоного краю у ландшафтній структурі своєрідними є місцевості ерозійно-зсувних цирків?

а) Північно-Західна Придніпровська; б) Північно-Східна Придніпровська; в) Київська підвищена; г) Придністровсько-Подільська; д) Середньобузька; е) Центральна-Придніпровська; є) Південно-Подільська; ж) Південно-Придніпровська.

169. Яка із областей Дністровсько-Дніпровського північностепоного краю відрізняється більшою континентальністю клімату; тут знаходиться Криворізький залізнорудний басейн, Нікопольське родовище марганцю, Олександрівський буровугільний басейн, родовище урану, гранітні кар'єри.

а) Південно-Молдавська схилово-височинна; б) Південно-Подільська схилово-височинна; в) Південно-Дніпровська терасова низовинна; г) Південно-Придніпровська схилово-височинна.

170. Якими ландшафтами представлена Дністровсько-Бузька низовинна область Причорноморського середньостепоного краю?

а) заплавні місцевості; б) яружно-балкові місцевості; в) боріві місцевості; г) місцевості при вододільних схилів; д) місцевості денудаційних рівнин; е) надзаплавно-терасові; є) останцево-привододільні місцевості.

171. Яка фізико-географічна область Причорноморсько-Приазовського південностепоного краю була описана Геродотом як Гілея (полісся, олешія), в якій у XIII-XVIII ст. суцільне знищення лісів призвело до розвитку еолових процесів?

а) Нижньобузько-Дніпровська низовинна; б) Нижньодніпровсько терасова-дельтова; в) Присивасько-Приазовська низовинна; г) Західно-Приазовська схилово-височинна.

172. Яка фізико-географічна область гірського краю характеризується такими ландшафтними місцевостями: низькогірсько-горбисті, середньовисотні моноклінальні хребти, котловинно-терасові, горганські та верховинські.

а) Зовнішні Карпати; б) Передкарпаття; в) Вулканічні Карпати; г) Вододільно-Верховинська; д) Полонинсько-Чорногірська.

173. Які місцевості займають верхній ландшафтний рівень Внутрішнього пасма Передгірної лісостепоної області Кримських гір?

а) куєстово-степові; б) куєстово-лісові; в) куєстово фригано-шиблякові; г) горбисто-балкові; д) шибляково-степові.

2.2. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (НА ІСПИТ)

1. Географічне положення України
2. Дослідження природних умов і природних ресурсів
3. Орографія і гіпсометрія
4. Геологічна будова. Докембрійська Східноєвропейська платформа. Герцинська Скіфська платформа.
5. Кіммерійські й альпійські складчасті структури
6. Геоморфологічна будова. Геоморфологічні рівні. Геоморфологічне районування
7. Корисні копалини та їх класифікація
8. Паливні корисні копалини, основні родовища
9. Рудні корисні копалини та їх родовища
10. Руди та їх родовища інших металів
11. Неметалічні корисні копалини
12. Кліматотвірні чинники клімату: радіаційні, циркуляційні, земна поверхня.
13. Температура повітря
14. Режим зволоження. Опади.
15. Вітровий режим
16. Стихійні погодні явища
17. Сезонність погодних умов
18. Фізико-географічна характеристика Чорного моря
19. Фізико-географічна характеристика Азовського моря
20. Поверхневі води. Характеристика річок Дніпра, Південного Бугу, Дністра, Прип'яті, Десни, Дунаю, Сіверського Донця (на вибір)
21. Озера, лимани, водосховища, канали, болота.
22. Підземні води. Гідрогеологічне районування. Мінеральні води
23. Водні ресурси і водний баланс. Гідрологічне районування
24. Ґрунти рівнинної частини
25. Ґрунти Українських Карпат і Кримських гір
26. Рослинний покрив. Ліси: борові, субори, рамені, бучини, діброви, груди, вільшняки, березняки.
27. Степова рослинність
28. Луки
29. Болотна рослинність. Плавні.
30. Рослинні ресурси. Геоботанічне районування.
31. Тваринний світ фізико-географічних зон
32. Ресурси тваринного світу. Зоогеографічне районування
33. Неприятливі природні процеси України
34. Фізико-географічна характеристика зони мішаних хвойно-широколистяних лісів
35. Поліський край: Волинське Полісся. Житомирське Полісся. Київське Полісся. Чернігівське Полісся. Новгород-Сіверське Полісся.
36. ФГХ зони широколистяних лісів

37. Західноукраїнський край: Волинське Опілля. Мале Полісся. Розточчя і Опілля Західно-Подільська височинна область. Північно-Подільська височинна область. Прут-Дністровська височинна область
38. ФГХ лісостепової зони
39. Дністровсько-Дніпровський лісостеповий край: Північно-Західна і Північно-Східна Придніпровські області. Київська височинна область. Придністровсько-Східно-Подільська височинна область. Середньобузька височинна область. Центральна придніпровська височинна область. Південно-Подільська височинна область. Південно-Придніпровська височинна область
40. Лівобережно-Дніпровський лісостеповий край: Північно-Дніпровська терасова низовинна область. Південно-Дніпровська терасова низовинна область. Північно-Полтавський рівний лісостеп. Південно-Полтавський рівнинний лісостеп.
41. Східно-Український лісостеповий край: Сумський височинний лісостеп. Харківський височинний лісостеп.
42. ФГХ степової зони
43. Північно степова підзона: Дністровсько-Дніпровський північно-степовий край: Південно-Молдавська схилова-височинна область, Південно-Подільська схилова-височинна область, Південно – Придніровська схилово-височинна область
44. Лівобережно-Дніпровсько-Приазовсько північно-степовий край: Орільсько-Самарська низовинна область Кінсько-Ялинська низовинна область, Приазовська височинна та низовинна область.
45. Донецький північно степовий край: Західно-Донецька схилово-височинна область, Донецька височинна область
46. Задонецько-Донський північностеповий край: Старобільська схилово-височинна область
47. Середньостепова підзона : Причорноморський середньо степовий край: За дністровський низовинний степ.
48. Дністровсько-Бузький низовинний степ, Бузько-Дніпровський низовинний степ.
49. Дніпровсько-Молочанський низовинний степ, Західно-Приазовський схилово-височинний степ.
50. Південностепова (сухостепова) підзона: Причорноморсько-Приазовський сухостеповий край: Нижньобузько-Дніпровський низовинний степ
51. Нижньодніпровський терасово-дельтовий степ
52. Присивасько-Приазовський низовинний степ
53. Кримський степовий край: Північно-Кримський низовинний сухий степ
54. Центральнокримський рівнинний степ, Тарханкутський височинний степ, Керченський пасмово-горбистий степ.
55. ФГХ Карпатської гірської ландшафтної країни

- 56. Карпатсько-Український гірсько-лісовий край: Передкарпаття, Зовнішні Карпати
- 57. Вододільно-Верховинські Карпати, Полонинсько-Чорногірські Карпати
- 58. Рахівсько-Чивчинські Карпати, Вулканічні Карпати, Закарпатська низовина.
- 59. ФГХ Кримського гірсько-лісового краю.
- 60. Передгірний лісостеп. Головне гірсько-лучно-лісове пасмо. Кримське південнобережне субсередземномор'я.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

1. Географічна енциклопедія України. В 3 т. / редкол. : О. М. Маринич (відповід. ред.) [та ін.]. – К. : Укр. рад. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1989-1993.
2. Географія в інформаційному суспільстві: зб. наук. пр. У 4-х т. / Укр. географ. т-во; редкол. : П. Г. Шищенко (відп. ред.) [та ін.]. – К. : ВГЛ Обрії, 2008.
3. Геоморфологія в Україні: новітні напрямки і завдання. – К.: [б.в.], 1999. – 188 с.
4. Загальногеографічний атлас України [Карти] / ред. І. Руденко, Л. Марченко. – К. : Держ. наук.-вироб. п-во “Картографія”, 2004. – С. 6 ; 8–9. – Масштаб до кожної карти.
5. Комплексний атлас України [Карти] / відп. ред. Л. М. Веклич ; Держ. ком. з природ. рес. України, Держ. наук.-вироб. п-во «Картографія». – К. : Картографія, 2005. – С. 8 ; 14–15.
6. Коротун І.М., Коротун Л.К. Географія Рівненської області. - Рівне: РІПКПІК, 1996. – 274 с.
7. Маринич О. М. Фізична географія України : підручник / О. М. Маринич, П. Г. Шищенко. – 3-тє вид., стер. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2006. – С. 12–16.
8. Нетробчук І. М., Полянський С. В. Фізична географія України : практикум для лабораторних занять. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. – 138 с.
9. Природа Украинской ССР. Геология и полезные ископаемые: монография / Е. Ф. Шнюков, А. В. Чекунов, О. С. Вялов. – Киев: Наук. думка, 1986. – 184 с.
10. Природа Украинской ССР. Климат : монография / В. Н. Бабиченко, М. Б. Барабаш, К. Т. Логвинов [и др.]; за ред. К. Т. Логвинов, М. И. Щербань. – Киев: Наук. думка, 1984. – 232 с.
11. Природа Украинской ССР. Моря и внутренние воды: монография / В. Н. Грезе, Г. Г. Поликарпов, В. Д. Романенко [и др.]; за ред. В. Д. Романенко; АН УССР. – Киев: Наукова думка, 1987. – 224 с.
12. Природа Украинской ССР. Почвы / Н. Б. Вернандер, И. Н. Гоголев, Д. И. Ковалишин [и др.]; отв. ред. тома П. Б. Вернандер, Д. А. Тютюнников; АН УССР. – Киев: Наук. думка, 1986. – 214 с.
13. Природа Украинской ССР. Животный мир / - К. : Наук. думка, 1985. – 240 с.
14. Природа Украинской ССР. Растительный мир / Т. Л. Андриенко, О. Б. Блюм, С. П. Вассер [и др.]; отв. ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко; АН УССР. – К. : Наук. думка, 1985. – 206 с.
15. Природа Украинской ССР. Ландшафты : монография / А. М. Маринич, В. М. Пащенко, П. Г. Шищенко; за ред. А. М. Маринича; АН УССР. – Киев: Наук. думка, 1985. – 224 с.

16. Сучасна динаміка рельєфу України / за ред. В. П. Палієнко. – К. : Наук. думка, 2005. – 266 с.
17. Україна: навчальний атлас [Карти] / [редкол. : В. М. Бабіченко та ін.] ; гол. ред. Ф. В. Зузук ; ГУГКіК. – К. : Наук.-вироб. п-во «Картографія», 1998. – С. 8 ; 10–11. – Масштаб до кожної карти.
18. Українське Полісся: вчора, сьогодні, завтра : зб. наук. пр./ М-во освіти і науки України [та ін.] – Луцьк : Надстир'я, 1998. - 217 с.
19. Физико-географическое районирование Украинской ССР: колл. моногр / под ред. А. М. Маринича. – К. : Изд-во КГУ, 1968. – 684 с.
20. Цись П. М. Геоморфологія УРСР : навч. посіб. / П. М. Цись. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1962. – 224 с.
21. Червона книга України. Вони чекають на нашу допомогу! : наук.-попул. вид. / упоряд. О. Ю. Шапаренко, С. О. Шапаренко. – Харків: Торсінг, 2002. – 336 с.
22. Швебс Г. І. Каталог річок і водойм України : навч.-довідк. посіб. / Г. І. Швебс, М. І. Ігошин; за ред. Є. Д. Гопченка; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса: Астропринт, 2003. – 392 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Географія України : матеріали для практ. і семінар. занять та вказівки до їх виконання / за ред. проф. Я. Жупанського і доц. І. Пушкара. Т. : [б. в.], 1997. 403 с.
2. Загальногеографічний атлас України [Карти] / ред. І. Руденко, Л. Марченко. К. : Держ. наук.-вироб. п-во “Картографія”, 2004. 112 с.
3. Комплексний атлас України [Карти] / відп. ред. Л. М. Веклич ; Держ. ком. з природних ресурсів України, Держ. наук.-вироб. п-во “Картографія”. К. : Картографія, 2005. 96 с.
4. Нетробчук І. М., Полянський С. В. Фізична географія України : практикум для самостійних та індивідуальних занять. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. 60 с
5. Україна : навч. атлас [Карти] / [редкол. : В. М. Бабіченко та ін.] ; гол. ред. Ф. В. Зузук ; ГУГКіК. – 1:3 000 000. К. : Наук.-вироб. п-во “Картографія”, 1998. С. 12–13.
6. Цікава географія України. Автор-упорядник Н. Ф. Познанська. Тернопіль: Мандрівець, 1998. 48 с.
7. Швебс Г. І., Ігошин М. І. Каталог річок і водойм України : навч.-довід. посіб. / за ред. проф. Є. Д. Гопченка. О. : Астропринт, 2003. 392 с.

ЗМІСТ

Вступ	3
-------------	---

Розділ 1. Рекомендовані види завдань для самостійного опрацювання.....	4
1.1. Перелік тем.....	4
1.2. Перелік географічної номенклатури.....	6
Розділ 2. Організація контрольних заходів самостійної роботи студентів...	11
2.1. Приклади тестових завдань для модульної контрольної роботи	11
2.2. Питання для підсумкового контролю (на іспит).....	25
Розділ 3. Рекомендована література до вивчення курсу.....	28
Список використаних джерел.....	30

Нетробчук Ірина Марківна

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

методичні рекомендації до самостійної роботи

Друкується в авторській редакції

Формат 60x84 ¹/₁₆. Обсяг ум. друк. арк., обл.-вид. арк. Наклад 50 пр. Зам.
Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк (м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4039 від 08.04.2011 р.